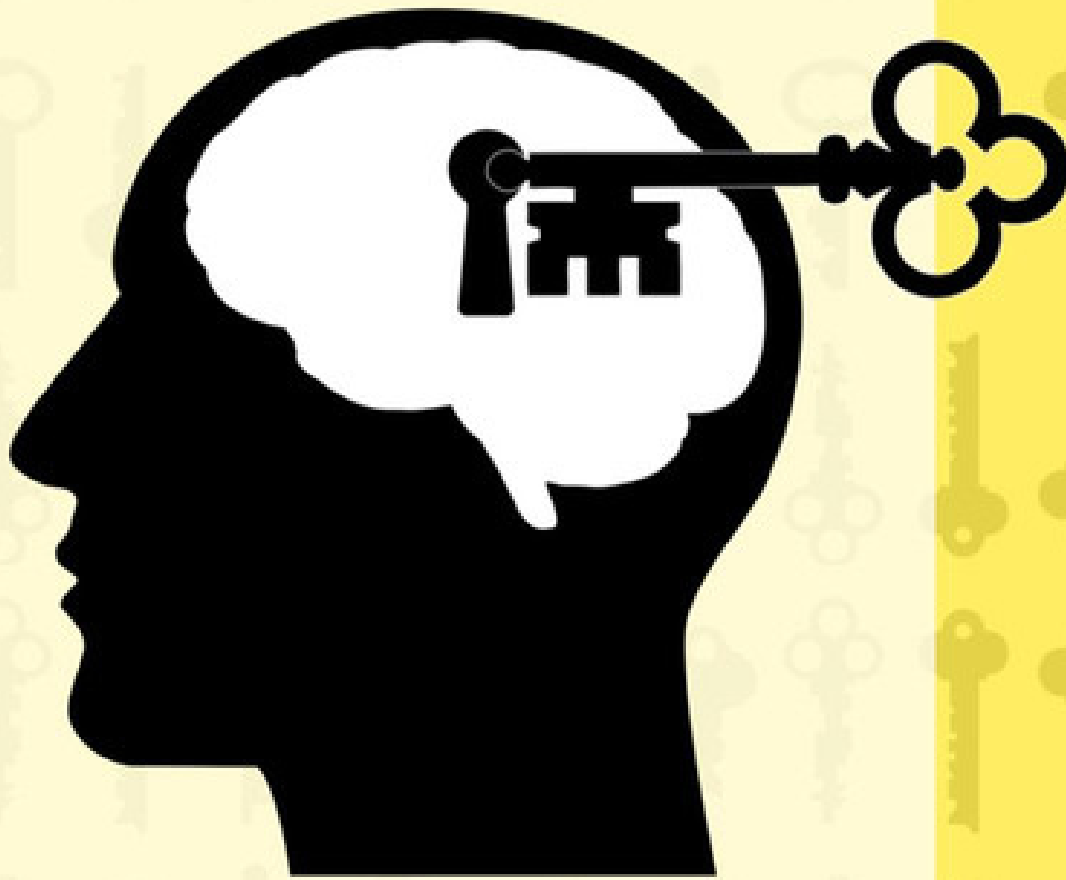

K Ü P E Ş T E

K A L E M E V E K İ T A B A T U T U N A N L A R A

M İ Z A H

"Yoğunluğun içerisinde kaçıp dinlediğim yegâne
bir yer var: Çocukluk adası."

TUĞBA COŞKUNER

BAŞLARKEN

Baharın son günlerini yaşadığımız zamanlardayız. Yaz mevsimi göz kırpmıyor az ötemizden. Doğada, Allah'ın sanatını bolca görmek mümkün. Bu da insanı tefekküre sevk ediyor ister istemez. Mis gibi çiçek kokuları, dut yiyene kadar öten bülbüller, kalabalık aile olma yolunda emin adımlarla giden kediler ve daha nicelerine şahit oluyoruz. Kimi gün güldürüyor insanı kimi gün gülümsetiyor. Çoğunlukla da düşündürüyor. Tıpkı mizah gibi.

İlkbahar bitmeden biz de edebiyatta mizahı işleyelim istedik. Mizah nedir, ne değildir? Kimler bu alanda eserler vermiştir?..

Türk mizah ustalarından Rifat Ilgaz mizah için şöyle der: "Mizah diye bir yazı türü yoktur. Yazı türü romandır, öyküdür, köşe yazılarıdır, anılardır. Mektup bile bir yazı türüdür de, mizah bir yazı türü değildir. Tür olsaydı tekniği olurdu. Mizah bir biçemdir. Toplumla bakış açısidir. Mizah şiir, öykü, roman olabilir: Tür değil, biçimdir. Mizacımızdan gelen bir özelliktir, bir çeşnidir. Yazı türleri beceri ister, teknik ister. Bunları sağladın mı başarı tamdır. Mizah ne ister? Mizah insanın mizacından geldiği için bilgi değildir, edinilemez. Teknik de değildir. İnsanın yaradılışında bu özellik varsa mizah başarılı olabilir."

Küpeşte dergi olarak bu ay mizacımızdaki çeşnileri ortaya koymaya çalıştık. Ne kadar başarılı olduk, tartışılır. Takdir, her zamanki gibi okurun.

Ayrıca bu ay, dergimizin kuruluşuna vesile olmuş kıymetli bir hocamızla söyleşimiz mevcut. Sevgili Tuğba Coşkuner yöneltilen sorulara samimiyetle cevap verdi.

Son olarak depremzede kardeşlerimizi unutmadığımızı gösteren satırlar da Küpeşte'de. Yeni bir ay ve mevsimde görüşmek dileğiyle. Keyifli okumalar.

Hanife Artar Yalçın

K Ü P E Ş T E

Kaleme ve Kitaba Tutunanlara

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Hanife Artar Yalçın

YAZI İŞLERİ SORUMLUSU

Reyhan Karakabak Yılmaz

EDİTÖRLER

Demet Aydın

Reyhan Karakabak Yılmaz

Esmâ Beyza Güleç

Hanife Artar Yalçın

YAZARLAR

Demet Aydın

Reyhan Karakabak Yılmaz

Sultan Babalık Gümüş

Serpil Özlem Uçar

Esmâ Beyza Güleç

Hanife Artar Yalçın

Mehmet Reşat Aslan

MİSAFİR YAZAR

Lamia Nur Mercan

GRAFİK VE MİZANPAJ

Fatma Zehra Boyalı

Fatma Nur Özdemir

SOSYAL MEDYA

Fatma Zehra Boyalı

Hanife Artar Yalçın

ŞEYHÎ'NİN HARNÂME ŞİİRİNDE MİZÂH

DEMET AYDIN

Harnâme adlı mesnevî, 15. yy.da dönemin ünlü şâiri, aynı zamanda hekim olan Şeyhî tarafından kaleme alınmış önemli mizâh ve hiciv örneğidir. Bu mesnevîde şâir, yaşamış olduğu tâlihsiz olay üzerine mizâhî unsurlar taşıyan ünlü eserini alegorik tarzda yazmıştır. Mizâhın en güzel tarafı da bu olsa gerek. Yaşanılan her olay ve bu olayın getirmiş olduğu hissiyat, edebiyatın en güzel öğelerinden olan mizâhla çok nahif ve düşündürücü şekilde dile getirilebilir. Günümüzde de bu şekildedir. Herhangi bir olay, siyasî ya da güncel bir vaka olabilir; mizahla “tî”ye alınarak insanları düşünmeye, sorgulamaya sevk eder. Mizâhın îzahı olmaz denilir ya, mizâhla verilmek istenen mesaj açık ve net şekilde anlaşılabilir bazen de herkesin yorum tarzına göre farklı bir anlam ortaya çıkabilir. Nasreddin Hoca da güldürürken düşündürüp mizâhî hicivle katıp karıştırarak olaylara farklı bir bakış açısı kazandırır. Mizâh, sert üslûpla söylenilecek şeyleri, yumuşatıp güldürü ögesi kılıfında ortaya serer. Hem izleyen ya da dinleyenlere güzel vakit geçirir hem de daha fazla etkili olur.

Bu sebeple birçok edebiyatçı mizâh ve hicvi, eserlerinde kullanmışlardır. Hatta kendi başından geçenleri de bu yöntemle ele almışlardır. Şeyhî'nin Harnâme'si buna en güzel örneklerden biridir. Şeyhî, hekim vasfıyla Çelebi Mehmet'i sağlığına kavuşturur. İyileşen Çelebi Mehmet de ona Tokuzlu köyünü hediye eder, Tokuzlu'yu tımar olarak ona verir. Yola koyulan Şeyhî, yolda eşkıyalar tarafından soyulur ve dövülür. Bunun üzerine Şeyhî, derdini anlatmak için edebiyata sığınır ve mizâh-hiciv arası, karışık, meşhur Harnâme eserini kaleme alır. Har eşek demektir ve bu eser ilk fabl örneği kabul edilir.

Eserde şâirimiz, eşek üzerinden yaşadıklarını anlatır. Eşek genellikle olumsuz çağrışım oluşturur insan zihninde. Zayıf, çelimsiz haliyle yük taşır; halk arasında da genellikle kötülemek için eşek kelimesi kullanılarak durumlar îzah edilir. Mesnevî'de zayıf ve çelimsiz eşek kendini, soemiz öküzlerle karşılaştırarak boynuz sevdasına tutulur. Şeyhî; boynuz sahibi olmak isterken kulağından ve kuyruğundan olan eşek üzerinden, hırsın getirdiği olumsuz sonuçlara değinir. Kendi yaşadığı olaya dem vurur. İnsanın elindekilerle yetinmediğinde düştüğü gülünç durumu, mizâhî ve hiciv unsurlarıyla ifade eder.

Birkaç beyite bakacak olursak:

Bir eşek var idi zaîf ü nîzar
Yük elinden katı Őikeste vü zâr

Gâh odunda vü gâh suda idi
Dün ü gün kahr ile kısuda idi

Ol çeker idi yükler ağır
Ki teninde tü komamıştı yağır

Dudağı sarkmış u düşmüş enek
Yorulu arkasına konsa sinek

Gördü otlukta ürür öküzler
Odlu gözler ü ger(i) lü göğüsler

Boynuzu bazısının ay bigi
Kiminün halka halka yay bigi

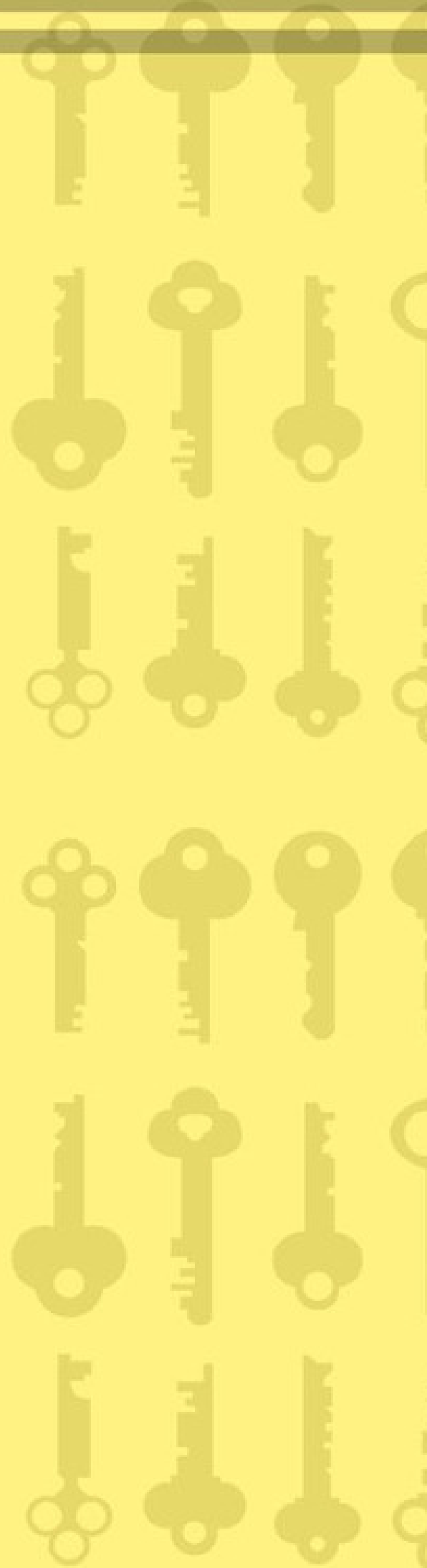
Ne yular derdi ne gam-ı pâlân
Ne yük altında haste vü nâlân

Acebe kalur tefekkür ider
Kendi ahvâlini tasavvur ider.

Ki biriz bunlar hilkatte
Elde ayakta Őekl ü sûrette

Bunların başlarına taç neden
Bizde bu fakr ü ihtiyaç neden
Var idi bir eşek ferâsetlû
Hem ulu yollu hem kıyâsetlû

Bizim ulu iřimiz odûndur
Od uran içimizde o dûndur

Varayın ben de buğda işleyeyin
Anda yaylayup anda kışlayayın

Yüreği sovumadı sövmek ile
Olmadı eşeği dövmek ile

Bıçak çekti kodu ayruğunu
Kesti kulağını vü kuyruğunu

Kaçar eşek acıyarak cânı
Dökülerek yaşı yerine kanı

Uğrayu geldi pîr eşeği nagâh
Sordı hâlini kıldı dert ile âh

Dudağı sarkmış, yük taşımaktan bitap düşmüş eşek, otlakta boynuzlu öküzleri görünce boynuzlara heveslenir. Kendi ahvâlini düşünür; çok yorulduğunu, kullanıldığını gördükçe hırslanır. İşlerine gelince durup dinlenen öküzleri görünce içerler. Daha bilge bir eşeğe bu durumu sorar. “Biz daha kutsalız, akıllıyız” der. “Neden bu öküzler bizden ayrıcalıklıdır. Yük taşıdığımız için biz onlardan daha üstünüz.” “Öküzler buğday işlediği için Allah onları ödüllendirdi,” der bilge eşek. “Biz ise sadece odun taşıyabiliriz.” Bunun üzerine eşek daha da dertlenir, işe yaramamış hisseder ve serbest bırakır kendini otlakta. Tarlada bed sesiyle dolanadururken tarla sahibi geliverir, tarlasını o halde görünce eşeği döver. Yüreği soğumaz bir de bıçağıyla eşeğin kulağını ve kuyruğunu keser. Eşekcağız, kan revan içinde kahrolarak kaçar. Yolda karşısına yaşlı eşek çıkar, durumunu sorar. O da meşhur dizesiyle olayı noktalar, kendi yaşadığı acı olaya atıfta bulunarak:

“Bâtıl isteyü haktan ayrıldım
Boynuz umdum kulaktan ayrıldım.”

Hırsın, kıskançlığın; kendinden, elindekilerden, bulunduğu ortamdan memnun olmamanın getirdiği hazîn sonu çok nezih bir üslupla anlatır.

Her hâl ve şartta hâlimize şükürler ola. Dimyat’a pirince giderken evdeki bulgurdan olmamak duâsıyla...

Kaynak: yksedebiyat.org

MANDA YUVA YAPMIŞ MI SÖĞÜT DALINA?

REYHAN KARAKABAK YILMAZ

Gerçekliğe, ciddiyetin sınırlarına tutsak olmadan, gülmenin olanaklarından yararlanarak bakan mizâh; bireysel ve toplumsal pek çok konuyu kendine özgü yaklaşımlarla değerlendirir. Güldürürken düşündürme ilkesiyle eleştirel bir bakış ortaya koyan ve gündelik dilden edebî dile değin birçok bağlamda kendine yer bulan mizâh, çok ince bir çizgide ele alınır.*

Edebiyatımızda mizâh; şiirden öyküye, romandan geleneksel Türk tiyatrosuna, fıkradan makalelere hatta türkülere kadar pek çok türde kendine bir yer edinmiştir. Klasik edebiyat da dediğimiz Divan Edebiyatı'nda kendisine daha çok "hiciv", Türk Halk Edebiyatı'nda ise "taşlama" adı altında karşılık bulmuştur mizâh. Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı ile hız kazanmış, bu bağlamda Cumhuriyet Dönemi'nin ilk basamağını oluşturan Tanzimat Dönemi mizâh sanatçısı Teodor Kasap'tan, son dönem mizâh yazarlarımız olan Aziz Nesin, Sabahattin Ali, Rıfat Ilgaz, Orhan Kemal, Bedii Faik, Haldun Taner, Muzaffer İzgü, Çetin Altan gibi isimlere kadar daha pek çok kalemde ciddi bir alan bulmuştur. Şâir ve yazarlarımız; toplumun aksayan yönlerini, idarecilerin olumsuz tutumlarını bu tür yardımıyla eleştirmiştir. Sadece eleştirmekle kalmamış, olması gerekeni işaret ederek didaktik bir görev üstlenmiştir. Güldürü unsurunun ön planda tutulduğu mizâh türü, aslında güldürürken düşündürmeyi amaç edindiği için ince ve kıvrak bir zekâ gerektirmiştir. Mizâhı hem anlama hem de oluşturma adına bu özellik, söz konusu tür için olmazsa olmazdır. Sembolik anlatımın tercih edildiği türde, söylenilmek istenen çoğu zaman, örtülü anlam olarak ifade edilir ve okuyucunun ya da muhatabın dikkati bu bağlamda hep sınavdan geçer. Gerçek, olduğu gibi altın bir tepside sunulmaz. Anlatımın bu niteliğini beslemek adına abartı ve realiteden sapma görülür. İşte tam bu noktada değinmemiz gereken bir bahis var ki o da mizâhı oluşturmada ana damar görevi üstlenen başlı başına bir tür olsa da aslında mizâhın alt başlığı olarak kabul edilen hiciv. Yergi anlamına gelen bu sözcük, meselenin daha çok eleştirel boyutunu karşılar. Her hicivde güldürü unsuru olmaz. Fakat her mizâh, mutlaka bir eleştiriden doğar. Bu bağlamda bu iki türün birbiriyle olan ilişkisi kaçınılmazdır.

Hacivat ile Karagöz, Orta Oyunu gibi geleneksel Türk tiyatrosuyla modern Türk tiyatrosu ve fıkralarda daha çok kullanılan mizâhı, gelin şimdi Anadolu'nun bağrından gelen bir türküyle örneklendirelim:

Eserimiz; Kastamonu yöresine âit, hareketli melodisiyle birçoğumuzun bildiği “Manda Yuva Yapmış Söğüt Dalına” türküsü...Yapıt, ilginç gelen sözleriyle oldukça dikkat çekici. Sözleri ilk duyulduğunda saçma gelse de aslında hiciv ve mizâh unsurlarını fazlasıyla içinde barındıran, karşı konulamaz bir merakla bizi gizemli dünyasına davet eden, anlamak için ince ve kıvrak zeka gerektiren, örtülü anlatımın perdesini kaldırdığımızda, tam anlamıyla sanat eseri değeri kazanan bir başyapıt. Türkünün öyküsü ve anlatmak istedikleriyle sizleri baş başa bırakıyorum:

Zamanın birinde, Kastamonu’da, her bahâne ile halktan vergi toplayan zâlim bir Bey varmış. Halk bu durumdan o kadar bıkmış ki o dönemin erenleri olarak görülen ozanlar da bu duruma sessiz kalmayıp onu eleştirmeye başlamışlar. Bu durum Bey’in kulağına gidince çok sinirlenmiş ve “Derhal bana imâmları toplayıp gelin,” demiş. Aslında tek görevleri dinî yükümlülüklerini yerine getirmek olan imâmlara, kendisiyle ilgili toplumda oluşan kötü düşünceyi yok etme görevi vermiş. İmâmlar başlamış câmide ondan övgüyle bahsetmeye. “Bey’imiz şöyle iyi insan böyle iyi insan,” vs. Vergilerden bıkip beli bükülen de halk, imâmlar eliyle kandırılmaya çalışılanlar da halk. İmâmlar ne yapsın? Yaptıklarının yanlış olduğunu biliyorlar ama Bey güçlü. Ses çıkaramıyorlar. Millet ne yapsın? Her şeyi bilip görüyorlar ama Bey güçlü. Onlar da ses çıkaramıyorlar. Bizim erenler, ozanlar durur mu? Alıyorlar sazları ellerine, vuruyorlar tellerine. Hem çalışıyorlar hem söylüyorlar.

Eğlence ve şatafata da düşkün olan Bey, bunlardan da geri kalmıyor. Çağırıyor bir gün yine özel misafirlerini. Eeee, eğlencenin olmazsa olmazlarından biri de ozanlar. Ne olacak şimdi? Ozanları çağırmasa şânına yediremeyecek Bey “Gördün mü bak! Bey, ozanlardan korktu da çağıramadı,” derler diye. Çağırsa, ya eleştirirlerse misafirlerin yanında? Ne yapacak şimdi bizim Bey? Mecbur kalıyor ozanları da dâvete. Mecbur kalıyor kalmasına da veriyor tâlimatı adamlarına. “Bana bakın, herkese et ikrâm ederken ozanlara vermeyeceksiniz. Sadece etin suyundan sunarsınız. Madem, hem benim yurdumda yaşayıp hem beni yeriyorlar. Yesinler sade etin suyunu da görsünler!” Bey’in söyledikleri oluyor. Bey, hem ozanlara saz çalma emrivâkisi yapıyor hem de herkese et verirlerken, veriyorlar bizim ozanlara etin suyuyla kuru ekmekten. Bizim ozanlar durur mu? Erenlerin, Kastamonu yöresine has yemeklerden biri olan tiritle imtihanı başlıyor sazdan dökülmeye:

“Of of

**Aşağıdan gelir Türkmen koyunu amman amman
Selviye benzettim yârin boyunu”**

Bu kısım türküye giriş kısmı. Burada herhangi bir eleştiri söz konusu değil.

**“Amanin yandım
Amanin amanin yandım
Tiridine tiridine bandım
Bedâva mı sandın para verip aldım
Tiridine tiridine tiridine bandım
Bedâva mı sandın para verip aldım.”**

Bu kısım ise bentler arası geçiş bağlantısı. Bir nevi nakarat diyebiliriz. Fakat ilk eleştiriye burada görüyoruz. Ozanımız bize burada “Bedâva mı sandın, para verip aldım, Tiridine tiridine tiridine bandım,” derken “Tiridin suyuna banmak için yemeğin etinden olarak, bir bedel ödedim,” demek istiyor.

**“Of of
Sabahınan erken çifte giderken amman amman
Öküzüm torbadan düştü gördün mü”**

Bu bentte ise yörenin sosyal hayatında çok önemli bir yeri olan öküzün işlevi üzerinden ozanlarımızın düştüğü durumu görüyoruz. Ekin ekip, biçip; eşya taşımaya varana kadar her işini öküzle yapan halk; hayvanının boynuna saman ve yem dolu torba asarmış ki öküz yolda giderken karnını doyursun ve güçten, dermandan kesilmesin. Varılacak yere kadar yeme işini hâlletsin ki gidince zayıf düşmesin ve hemen işe koyulabilsinler. Burada ozanımız “Öküzüm torbadan düştü, gördün mü?” derken eğlencede yemekten mahrum bırakıldığını ve artık karnını doyurmak konusunda zorlanacağını ifade ediyor.

**“Amanin yandım
Amanin amanin yandım
Tiridine tiridine bandım
Bedâva mı sandın para verip aldım
Tiridine tiridine tiridine bandım
Bedâva mı sandın para verip aldım”**

**“Of of
Manda yuva yapmış söğüt dalına amman amman
Yavrusunu sinek kapmış gördün mü?”**

İşte türkünün en can alıcı ve dinlenildiğine saçma gelen fakat çok mânîdar olan kısmı. Bir manda bir söğüt dalına nasıl yuva yapar ve bir sinek bir manda yavrusunu nasıl kapar? İşte bu soruların hem sorulması hem anlaşılması için gerektirdiği o ince ve kıvrak zekanın ürünü olan cevaplar: Geçiminde hayvancılığın büyük yer kapladığı Kastamonu halkının hayatında, gerek gücüyle gerek eti ve sütüyle mandanın önemi de çok. Manda derisi ve tüyleri itibariyle kılı az olan bir hayvan. Bu sebeple sineklerin hücumuna da açık. Bu durumdan kurtulmak için uzadıkça aşağı sarkan salkım söğüt dallarının altında korunmak, mandanın en temel ihtiyaçlarından biri. Ne kadar korunursa korunsun sinek ısırığı ve yaraları kaçınılmaz. Kastamonu yöresinde “Sinek ısırıldı,” ifâdesi yerine “Sinek kaptı,” kullanılır. Ve biz anlıyoruz ki manda, salkım söğüt dallarının altına yuva yaparken bir sinek gelip onu ısırıyor. Bu durum, türkümüze “Manda yuva yapmış söğüt dalına/ yavrusunu sinek kapmış gördün mü?” olarak yansıyor. Bu şekilde olayın gelişimi adına taşlar yerine oturuyor. Peki, bu durumun Bey’imiz ve ozanlarına tutumuyla ne ilgisi var? İşte tam bu noktada mizâhın sembolik anlatımını görüyoruz. Burada salkım söğütün dalları, halkını ve dahi tüm yöreyi koruyup kollama görevinden dolayı Bey’i; manda, sırtına binilen ve ses çıkaramayan halkı; manda yavrusu ise halkın gözbebeği olan, olması gereken ve aynı zamanda Bey’in de koruması lazım gelen fakat korumadığı ozanı temsil ediyor. Sinek; yani Bey’in haksız yere cezalandırması, gelip manda yavrusunu yani ozanı ısırıyor fakat manda yani halk hiçbir şey yapamıyor. Bu bağlamda bakınca mizâh, şu ânda bizim yaptığımız gibi satırlarca anlatmaya çalıştığımız mânâyı üç dizede okuyucuya veriyor.

“Amanin yandım

Amanin amanin yandım

Tiridine tiridine bandım

Bedava mı sandın para verip aldım

Tiridine tiridine tiridine bandım

Bedava mı sandın para verip aldım”

“Of of

Sabah ezanı okunurken amanın amanın,

Müezzin minaraden uçtu gördün mü?” **

Bey'in zulmüne uğrayan halkın sesi olduğu için, erenleri yalancı çıkarmak ve Bey'i zâlim olduğu hâlde öyle değilmiş gibi göstermek isteyenleri de unutmuyor ozanlar. Dürüstlüğün, güzel ahlakın, maneviyatın engin denizlerinin rehberi ve timsâli olması gereken imâmları da "Müezzin minareden uçtu, gördün mü?" diyerek; imâmları amaçlarından sapmış olduğunu anlatmak isteyerek, türkünün bu son dizeleriyle eleştirip halka ve tüm dünyaya gösteriyor.

İşte böyle sevgili dostlar. Bir türkü ve söyledikleri... Anlattıkları ve asıl anlatmak istedikleriyle böylece karşımızda duruyor. Bir tablo edâsıyla âdeta. Mizâh ve hiciv çerçevesiyle.

Kim bilir? Belki ozanlarımız haksızdır ve her şartta her durumda Bey dediğimiz kişi haklıdır. Ne dersiniz?

*ALAY, Okan, Mizâh Kavramı ve Mizâhın Tarihsel Süreci

**<https://dergizan.com>

DİNLEDİĞİN Mİ ANLADIĞIN MI?

ESMA BEYZA GÜLEÇ

Öğleye kalmadan tarlasında işleri bitirmeye uğraşan köylüler, bayırdan aşağı tozu dumana katarak inen keçileri gördüler. Temmuzun en sıcak zamanlarıydı. Bu civarda hiç rastlamadıkları sakız beyazı keçilerin ardından kollarını sıvamış, cübbelerinin eteğini beline sıkıştırmış kan ter içinde iki kişi... Çoban yerine iki dervişi görünce garipsediler. Pek de merak etmediler. Nasıl olsa akşama öğreniriz olan biteni, diye düşündüler. Zirâ her köyde olduğu gibi oranın da bir pîri fânisi vardı. Bir ağaç altında oturup geleni geçeni sorguya tutan; hâlini, ahvâlini öğrenmeden bırakmamaya tabiri caizse yeminli meraklı... Her şeyi etraflıca öğrenir, yatsıdan sonra duyduklarını anlatmadan kimseyi bırakmazdı.

“Kademiniz köyümüze uğurlu gelsin zâhitler, nereden gelir nereye gidersiniz? Hele az oturun şöyle soluklanın.” Titreyen sesine eşlik eden elleriyle, ak sakalıyla, ufacık kalmış cin gibi bakan gözleriyle bu sevimli ihtiyara kim kayıtsız kalabilirdi ki? Başlarına gelenlerin şaşkınlığını hâlâ atamamış Zu ve Ze, selâmı alıp çöküverdiler ağacın gölgesine. İkram edilen soğuk ayrana, yufka ekmeğe muhabbeti katık ettiler. Az ötede otlayan keçilere baktı ihtiyar, “Ben de gençliğimde çok diyar gezdim, ama hiç bu kadar güzelini görmedim doğrusu,”

“İnsanları seven bir tepenin hediyesiydi onlar,” dedi Zu. Yaşlının gözlerine fer geliverdi birden “Tepe mi dedin? Vay cânına! Ben anladım zaten sizin hâl ehli olduğunuzu”. Dervişlerin ağzı her dâim sıkıdır. Kendilerini belli edecek söz söylemezler ama başlarından geçenler, yorgunluk ve sıcak dikkatlerini dağıtmıştı. Eh onlar da neticede insandı. Kul kusursuz olmazdı. “Tepe dediysem, tepede yaşayan insanları kastettim.” Zu lafı çevirmeye çalıştı, ama ihtiyar anlamıştı anlaması gerekeni. “Yorgun ve dalgınsınız. Anlatın hele, kim bu hâle getirdi sizi?” Dervişler anlatmaya başladılar başlarından geçenleri. “Yolumuz, hiç gitmediğimiz çorak topraklara düştü. Sanki uzun zamandır orada yaşamaya mahkûm edilmiş perîşan bir topluluğa rastladık. Yokluk ve açlığın sefâletiyle ölümü bekler vaziyetteydiler. Şu gördüğün keçileri onlara verdik. Sütleri doyurdu, ayağa kaldırdı. Yünlerinden giysiler dokumaya koyuldular. Biz de vedâlaşıp ayrıldık.” Yaşlı sakalını sıvazladı, “Süt onlara hemen güç kuvvet verdi demek.” Zu, dertli dertli devam etti. “Bir zaman geçtikten sonra nasıllar, diye tekrar uğradık yanlarına. Tam vaktinde gitmişiz. Bir de baktık ki keçilerin sayesinde karınları doyan, para kazanmaya başlayan o insanlar; hayvanlardan en irisini katmışlar önlerine ite kaka bir uçurumun kenarına doğru götürüyorlar.”

“Allah Allah, uçurum kenarındaki otlar en leziz otlardır. Velinimet sayıp onlarla mı beslemek istemişler keçileri?”

“Âh dedem âh keşke öyle olaydı! Amma velâkin bu şaşkınlar uçurumun kıyısına getirdikleri keçinin başına gidip her biri işlediği günahlarını fısıldamaya başladı. En sonuncusu da söyledikten sonra, biz ne olacak diye hayretle beklerken zavallı hayvanı ‘Sen, bütün günahlarımızı yükledin. Şu uçurumdan düşüp parça parça ol ki bizim günahlarımız da seninle birlikte parçalanıp gitsin,” diye bağırmaya başladılar.

“İnanılmaz bir şey yahu!” diye dehşetle bağırdı yaşlı. “En kerâmetli sütü veren keçiye nasıl kıyarlar, olacak iş değil.”

“İşte biz de ‘Olacak iş değil,’ dediğimize; gözlerimizle şahit olduk. Ben Ze’yi tuttum. Sakin olmasını, bize güzellikle doğruyu îzâh etmenin yakışacağını anlattım. Yaradan’a sığındım, keçinin önüne gerildim. Dilim döndüğünce açıkladım yaptıklarının yanlışlığını. Söyleyecek sözüm kalmayınca ümitle baktım. İşe yaramasını umdum. Sessizce dinlemişlerdi. Sonra bana demezler mi ‘Derviş, konuşup bizi boş yere oyaladın. Çekil kenara ver günah keçisini.’ İşte o an Ze’ye havâle ettim hepsini. Anladıkları dilden konuşmaya başladı. Onun öfkesi pek çetindir; sözleri birer kamçı olur, ortalığı kesip biçer âdeta. Bu utanmazlığı, aymazlığı yapan herkes onun konuşmasının şiddetinden nasibini aldı. Çıt çıkaramadan keçiyi teslim ettiler. ‘Siz bu sefâlete kendi elinizle sürüklenmişsiniz. İnsanın başına gelenler bazen de bizzat kendi yapıp ettikleri yüzündendir,” diye söylenerek sürünün kalanını da topladık ayrıldık.

“Âh akılsız insanoğlu! Elindekinin kıymetini bilmez de kolaya kaçıp nankörlük eder işte.”

“Ne güzel söyledin dedem,” diye onayladı Zu. Belki bir daha hiç görmeyeceği birinin onu can kulağıyla dinlemesi, ona hak vermesi, Ze’nin bile durduramadığı bir iç döküşe sebep olmuştu. Bahar yağmurunun taşıdığı akarsu gibi devam ediyordu konuşmaya Zu. “Herkes yaptığı ya da işlemekten vazgeçemediği yanlışlarından ötürü Rabbine karşı mahcûbiyet duyar. Günahlarından kurtulmak için çâreler arar. Gönlünden dökülen münâcaatlarla günaha karşı koyamamanın zayıflığından dert yanar. Ona sığınır, tekrar hata yapar, tekrar sığınır. Yüzünü yere eğmekten kurtulana kadar vazgeçmeden dener. Kulların bu takdîre şâyan çabasıdır kıymetli olan. Değil mi ki Rabbimiz rahmetten inşâ edilmiş tevbe kapısını kıyamete dek açık tutmuştur. E o zaman ağzı dili olmayan bir âciz hayvana günahları yüklemek, nasıl bir akıl tutulmasıdır? Bu nasıl kolaya kaçmaktır, bu nasıl sinsî bir hiledir! Dedem, söyle Allah aşkına haksız mıyım?”

“...Zzzzz.....zzzz....” Ne kadar uzun konuştuğunu anlamanın en acı tarafıyla yüz yüze geldi Ze. Pîri fâni uyuyakalmıştı onu dinlerken.

“Dervişim içim geçmiş bir ân, dalıvermişim. Dediklerinde haklısın ama insan oğlu dinlediğinden değil anladığından müteşekkil işler yapar, neylersin. Siz de çok dertlenip üzölmeyin. Şu güzel sürüyü bana emanet ederseniz gözüm gibi bakarım.”

Dervişliğin çile dolu tarîkine bir keçi sürüsüyle devam etmek zor olacağından Zu ve Ze, ona emanet edip yola koyuldular. Köyün çıkışında buldukları bir kuytu mağarada uzlete çekilmeye niyetlendiler. Geçen birkaç gün onların nefis terbiyesinde ancak mânâ âleminden görölebilen ince hasarlar açmıştı. Onları tâmire yöneldiler, iç dünyalarına daldılar. Dervişlerin sınanması hiç bitmez ki! Uzletin ikinci gününde dereden abdest almaktaydılar. Kenarda toprağa yayılmış yabanî mor menekşelerin mis kokusuyla mest olmuşken ellerinde taslarla insanların gelip geçtiğini gördüler. Giderek, gelenler geçenler artmaya başladı. Çok sürmedi, yanlarına gelip birer tas süt ikram ettiler bizimkilere. “Yolcusunuz anlaşılan buyurun şu mübarek süttten üçer yudum alın da yolunuza öyle devam edin. Bu öyle bir kerâmetli keçinin sütüymüş ki ölmek üzere olanları diriltirmiş, en taze demlerinin gücüne eriştirmiş. Yaşı yetmişe dayanmışlara bile öyle kuvvet vermiş ki uçurumların kenarındaki patikalardan koşturup en dik yokuşlara tırmanacak dermanı bulurmuşlar. İki derviş bir tepeden peydah olup köyün en yaşlısına vermişler keçileri. Bunlar sana emânet sütlerinden herkes nasiplensin demişler.” Zu ve Ze birbirlerine baktılar sapsarı kesildiler, tüyleri diken diken olmuş bir vaziyette yalın ayak köye doğru koşmaya başladılar. “Âh dedee âhh, naptın sen! Ne söyledik ne anladın! Âh dede âhhhh!..”

ORGANİK POSTA KUTUSU

HANİFE ARTAR YALÇIN

Sabah işe geç kaldığımı bile bile arkamdan kapanan kapıyı tekrar açıp posta kutusuna yöneldim. Yanılmamıştım. Gizemli kişiden bir müddettir gelen mektup, elektrik faturasının ardından yine bakıyordu. Âdet olduğu üzere kırmızı, küçük zarfın içinde kare şeklinde bir not kâğıdı... Her birinde hap bilgiler ve bahsi geçen konuyla alâkalı bir görsel... Bugünkü nasibimize düşen yeşil soğanı.

Yeşil Soğan: Kalp sağlığını destekler. Bağışıklık sistemini güçlendirir. Diyabete karşı etkilidir. Sindirim sistemini düzenler. Kısırla iyi gider.

...

Gâzi Apartmanı, Dâire: 7'deki evimize taşınalı beş ay bitti. Çalıştığım derginin binası İstanbul'un bir ucundan diğerine göçünce annemle bana da yol göründü. Onu, yıllardır alıştığı mahalleden, arkadaşlarından ayırmayı ben de istemedim. Ama bu nevi şahsına münhasır şehrin trafiğini göze alamazdım. Hem tebdîlimekânda ferahlık vardır, sözünü tecrübe etmiş olduk fena mı? Sevim Sultan hayatından hayli memnundu ki şikâyet etmesini beklerken, her akşam, karşı kapı komşumuzla olan hoş sohbetini anlatıyordu. Huzurunu kaçırmamak adına gizemli mektuplardan bahsetmiyordum. Apartmandaki diğer dâirelere de bunlardan geliyor muydu, sormamak için kendimi zor tutuyordum. Bereket, annem; faturaymış, zarfmış, aidatmış... karışmadığından yaşananlardan ben söylemedikçe haberi olmazdı. Hele bir kulağına gitsin. Artık bir polisiye romancı gibi komplo teorilerini yazmaya başlardı. Antidepresanlarla kış uykusunda yatan anksiyetesinin hortlama ihtimalini düşünmek bile istemiyordum! Bir dedektif edâsıyla bu işi çözmek bana düşüyordu. Öğle aralarında, gelen bütün kâğıtları masamın üzerine dizip düşünüyordum.

Tuzlu Fıstık: B1 ve B3 vitaminleri içerir. Bünyesinde doymamış yağ asidi barındırır. Beyin fonksiyonlarının gelişimine yardımcı olur. Sedef rahatsızlıklarına iyi gelir. Uzun kış gecelerinde, dost meclislerinde sohbete eşlik eder.

Yumurta Kabuğu: Diş sağlığını korur. Kemik erimesini önler. Cilt hücrelerini yeniler. Saçları besler. Çocuklar için güzel bir oyun materyalidir.

Ekmek: Kilo almakta zorlananlar için iyi bir karbonhidrat deposudur. Kırıntılarına kuşlar bayılır. Köftenin vazgeçilmezidir. Maâzallah, üzerine basılırsa çarpılma sebebidir.

Çay: Güçlü bir antioksidandır. Polifenol içeriği yüksek olduğundan DNA hasarını önler. Kalp dostudur. Cildi besler. Sofraların baş tacıdır. Komşuluk ilişkilerini kuvvetlendirir.

Aklı başında biri neden bunları yazıp yollardı ki? İlk zamanlar köşedeki marketin broşürleri diye düşündüm. İsim belirtmeden reklam yapmaları pek mantıklı gelmedi. Ofisteki hâlimi gören arkadaşlar, “Ne o sağlıklı beslenmeye mi karar verdin? İstersen organik ürünler satan sayfaların linklerini atalım sana,” diyerek iyice kafaya almaya başlamışlardı. Yönetici Mehmet Amca’dan güvenlik kamerası görüntülerini istesem verir miydi acaba? Belki yakalardım esrarengiz kişiyi. Hay aksi! Posta kutularının olduğu alan kameraların görüş açısına girmiyordu ki! Bir çare bulmak şart olmuştu. İzin alıp eve erken döndüm. Binanın girişinde, kuytu bir köşede pusuya yattım. Fark edilene kadar girip çıkana kontrol edecektim. Merdiven altında beklemeye başladım. Mâşallah ne çok gelen giden varmış da haberim yokmuş. Âidatların yüksek oluşunun sebebi ortaya çıkmıştı. Asansörün bir yukarı bir aşağı gitmekten îmanı gevriyordu. Topunu koyup annesine yollayan çocuk, getirdiği paketi çıkarmaya üşenen kargo görevlisi, can sıkıntısından düğmelerle oynayan afacan... Zavallı makine her iş için kullanılıyordu. Onca insanı görmüş, ama bir türlü beklediğim kişiye denk gelememiştim. Kırılan hayallerimi düşünürken bir ân tepemde Mehmet Amca bitti. Merdivenleri kullanmaya mecbur kalmıştı zâhir. “Burada ne yapıyorsun kızım?” demesine fırsat vermeden “Küpemi düşürdüm de onu arıyordum,” deyiverdim. Kafasını sallayıp inanmamış gözlerle çıkıp gitti. Benim de dedektiflik sürem dolmuş oldu. Emektar makineye acıyıp merdivenlerle çıktım eve. İçeriden mis gibi hamur kızartması kokusu geliyordu. Canım annem sırf ben seviyorum diye mutfağının yağlanmasına katlanıyordu. “Geldin mi Yasemin? Elini yıka da soğutmadan yiyelim yemeğimizi. Sofrayı serdim, hazır her şey. Tezgâhın üzerindeki kısırı al da gel. Hâ, yeşil soğanı da getir, kısırla iyi gider.” Annemin kurduğu son cümle aydınlanmama sebep oldu. Nicedir aradığım cevap meğer sofrâ örtüsünün içinde saklıymış.

Günlerdir ilk defa uykumu alarak işe gittim. Bugün derginin yeni sayısı raflardaki yerini alacaktı. Öğle arasında bu kez ben mektup yazıp kırmızı bir zarfa koydum. Ertesi gün ekmek almaya çıkarken posta kutularının başında zayıf, orta yaşlı, güzel giyimli bir hanımı bizim dergiyi incelerken buldum. Mektubumu okumuş olacak ki sessizce gülüyordu.

Küpeşte: Kaleme ve kitaba tutunanların dergisi. Edebiyat, kültür, sanat içerir. Her ay bir doz alınır. Zihne ve ruha şifâdır. Bazen de özür dilemeye vesiledir.

Annem o günden sonra sofrâ örtüsünü pencereden silkelemekten vazgeçti. Kırmızı zarflı, gizemli mektupları bir daha görmedim. Ama kibar alt komşumuz her ay, 5 numaralı posta kutusunda Küpeşte’yi buldu.

MİZÂH NE DEĞİLDİR

MEHMET REŞAT ASLAN

Ne nedir
Ne ne değildir

Fay hattının en kırılğan yerinde birikiyor harfler
Kara tahtaya gömülmüş kelimeler papağanın hıçkırığında
Harfler nedir
Kelimeler ne değildir

Hangi kuşun kursağında bu devrim
Sindiremedik inkılâbın ihtişamını
Devrim nedir
İnkılâp ne değildir

İliklerimize sinmiş ruhsuz bir lisân
Kendi dışında her şeyi anlatan bir lügât
Lisân nedir
Lügat ne değildir

Hakîkatin îzâhı örtüldü
Fikri mizâhın gölgesi düştü
İzâh nedir
Mizâh ne değildir

BİR İSTANBUL HANİMEFENDİSİNDEN GELEN MEKTUP

SERPİL ÖZLEM UÇAR

Pek muhterem Ponçık Zeynoş Su Hanımefendi'ciğim;

Sizlere satırlarımı kadim şehir İstanbul'umuzun Üsküdar ilçesinin, yüksek tepelerinden biri olan İcadiye Mahallesi'nden yazıyorum. Efendim, sizin seveni ve izleyeni çok olan sosyal medya kanalınızla kıyaslanamaz buralar bittabi. Hatta ıssız bile sayılır, ancak ben çok seviyorum. Kiraz çiçeklerinin ve nevbaharın müjdecisi bu güzel mayıs ayının, ılık esen rüzgârları eşliğinde, her günkü sabah saat on kahvemi yudumlarken mektubumu şahsınız ile karşılıklı sohbet edercesine kaleme almak istiyorum. Âh af buyurunuz! Öncelikle kendimi tanıtmayı unuttum. Zirâ bu aralar zaten çok fazla şeyi unutuyorum ya, neyse. Bendeniz Meşhur Kapalıçarşı eşrafından Fıstıkçızâdelerin ikinci kuşak torunlarından Muazzez Fıstıkçızâde. Doğduğum vakit kıymetli büyükannem çok hastaymış, beni kucağına verdiklerinde adıma kulağıma fısıldadıktan sonra emrihak vuku bulmuş ve son nefesini verip aramızdan ayrılmış bir tanem. Kendisi ile şeref-i mülaki fırsatı bulamadım ancak ömrüm, onun hakkında anlatılanları tıpkı birer masal gibi dinlemekle geçmiştir. Kendisine olan büyük muhabbetimden sebep, şahsıyla ilgili o kadar çok mâlûmatım var ki şimdi gelse, karşıma otursa emin olunuz bildiklerimden farklı olmaz hiçbir şey, hiç şaşırımam. Tam bir İstanbul hanımefendisiymiş büyük vâlideciğim, benim de çok benzediğimi söylerler. Ne mutlu bana!

Pekâlâ, efendim siz isminizin anlamını bahşeder misiniz acaba? Âşına olduğum isimler değil maalesef! Ponçık kelimesini çıkaramadım çok affedersiniz. Suyun mübârek oluşundan mı sebep isminizi uygun gördü babacığınız ile vâlideniz? Yahut savaş zamanı filan çok yokluğunu çektilerse zâhir? Her neyse ne diyordum efendim, ismimin sahibini belirttim. Müsâadenizle devam edeyim kendimi size tanıtmaya evlâdım. Sözüme ettiğim üzere İstanbulluyum. İki yetişkin erkek evlat annesiyim. Allah'ın verdiği ömrü keşkesiz, her dâim mutlulukla geçirmiş ve çok şükür dün itibarıyla 65 yaşından gün almış emekli bir hanımım. Arkadaşlarım ve çocuklarıma göre eğlenceli bile sayılırmışım, öyle diyorlar.

Hayatın acısını tatlısını yaşadık, gördük. Şimdi sıra sizlerde. Evlatlarımin ikisi de evli her biri kendi düzenlerinde yaşayan-mâşallah deyiniz burada rica edeceğim – efendi beyle beni bir kere dahi üzmemiş, yüzümüzü kızartmamış; ahlaklı, merhametli pırlantalarımdır. Ufak olanı henüz evlendirdik, zarif bir öğretmen gelin kızımla. Yüksekokuldu, işti güçtü derken geç bile kaldı. Büyük oğlumu ise evlendireli on sene oluyor. Ondan olan ilk ve tek torunum efendi beyi kaybettiğimiz sene doğmuştu. İsmi Can, sekiz yaşında. Kendisi hem oyun arkadaşım hem sırdaşım. İşte size yazmamın sebebi de kendisi. Uzun süredir devam eden sevimli, ufak unutkanlıklarım, iki hafta önce tramvayda seyahat ederken bir anlığına nereye gideceğimi ve ismimi unutmaya varınca ve bu kez bu unutkanlık birkaç saat devam edince, kıymetli doktorum Rifat Bey yalnız seyahat etmemi yasakladı pek yazık. Avuç dolusu ilaçların hâricinde, özellikle her gün düzenli günlük notlar ile gençken bir vakit yazdığımı söylediğim şiirlere devam etmemi ve mümkünse mektup yazmamı istedi. Benim tatlı afacanım bunu duyunca âcil bir mektup arkadaşı bulmam gerektiğini söyledi. Elbette yapılabilecek en iyi şeyi yaptım ve bu ulvî vazîfeyi kendisine devrettim. Biraz araştırma yaptıktan sonra internette düzenli olarak paylaşımlarını izlediği, abone olduğu kanallardan birinin sahibi olan sizde karar kıldı efendim. Nitekim, mektubu yazmamın hikâyesi bu şekilde oldu yavrum.

Artık bir mektup arkadaşı olduğumuza göre beni daha iyi tanıyabilmeniz için devam edeyim müsâadenizle. Bendeniz İstanbullu olmamdan sebep; çok severim, büyük muhabbet beslerim şehrim. Fırsat buldukça gezmekten zevk alırım ancak son zamanlarda yaşlılık belimi büküyor. Çocukken nûr yüzlü, şefkat timsâli vâlidem her Cuma en güzel elbisemi ütüler; saçlarımı limon kolonyasıyla ıslayıp taradıktan sonra ellerimden tutar, ikimiz birlikte Eyüp Sultan Hazretleri’ni ziyaret etmeye giderdik. Geçenlerde yine bir Cuma hem anneciğimin hatırasını yâd etmek hem de şehrimizin mânevî nöbetçilerinden olan Eyüp Sultan Hazretleri’nin kabrini ziyaret etmek için hazırlanıp evden çıkmıştım. Karşı yakaya geçebilmek için diğer seçeneklerin aksine her zaman deniz yolunu kullanmayı severim. O gün vapur, her günküden daha kalabalıktı. Mahşer günü gibiydi mübârek. Kapalı tarafta oturduğum vakit midem pek fena olur, kendimi bildiğimden açık alanda uzunca bir süre kendime yer aradım. Daha sonra -çok affedersiniz- bir bacağı oturduğu koltuğun sol köşesinde diğer bacağı da sağ köşesinde seyahat eden bir delikanlı ile karşılaştım. “Yavrucuğum eğer kalça kemiğinizde kırık çıkık yoksa az toplayıverseniz uzuvlarınızı da bizler de oturabilsek,” dedim gayriihtiyarî. .

Çocukcağız asabiyetimden ürkmüş olsa gerek “Baskısı... toplumun...”gibi bir şeyler mırıldanıp, kapalı taraftaki koltuklardan birine geçti oturdu. Velhâsıl kelâm kıymetli ve aziz Su evladım, ihtiyarlığın bana hediye ettiği salt unutkanlık değil. Az biraz asabiyet de mevcut son zamanlarda . Bu hâlimden çok memnun değilim. Mutluluk ve neşe saçan gençlik günlerimi arar oldum. Çevreme rahatsızlık vermeyeyim diye çok mücadele ediyorum fakat çoğu zaman inan şü ihtiyar dilimi koparıp atasım geliyor. Yırtık çoraptan çıkan başparmağı gibi ne zaman nerde çıkacağı belli olmayan ve beni mahcup eden asabiyetimi de tıpkı unutmalarım gibi hastalığıma veriyorum.

Rica edeceğim siz de bana yazınız. Cevabî mektubunuzu dört gözle bekliyor olacağım. Bunu rahatsızlığı olan bir büyüğünüze hizmet gibi düşünebilirsiniz. Kimlerdensiniz, nasıl birisiniz? Yazınız bana. Günlük hayatınızda neler yaparsınız merak ediyorum. Gerçi Can benim gibi değil, günlük hayatınıza çok hâkim, her attığınız adımı büyük bir dikkatle ve severek sizin lisânınızla “takip ediyor” ve “beğen” tuşuna basmayı unutmuyor.

Muhterem Ponçik Zeynoş Su evlatçığım;

Gözlerinizden öpüyor, kıymetli anneciğiniz ve babanızı muhabbetle selâmlıyorum. Lütfen yavrucuğum bu büyüğünüzü merakta koymayın. Sağlıcakla kalınız.

Muazzez FISTIKÇIZADE

HAYATIMIZ VE MİZÂH

LAMİA NUR MERCAN

İnsan, bazen hayatta güzel şeyler yaşadığında ya da bunaltıcı zamanlar geçirdiğinde yani bazı duyguları atlatırken içinden çıkamaz ve bu durumu dışarıya, başkalarına anlatma yolları arar. Bu yollar, sanat dalları olabilir meselâ: Şiirler, filmler, şarkılar... Bunların hepsi aslında insanın duygularını ve düşüncelerini anlatma isteğiyle ortaya çıkmışlardır.

Bu araçlar arasında "mizâh" ve "hiciv" de yer alır. Bunların arasındaki fark şudur: Hiciv; daha çok bir düşünceyi, bir kişiyi, bir nesneyi ya da herhangi bir şeyi alaycı bir dille yermek ve bunu gülünçleştirmektir ve genelde toplumsal konular işlenir. Mizah ise; olayların fark edilmeyen, gülünç, alışılmadık yanlarını bulup bunu okuyucuya yansıtan, insanı güldürürken de düşündüren bir yazı türüdür ve istenilen her konu işlenebilir.

Peki mizâh, bizi hayattaki sıkıntılardan nasıl kurtarır ya da bizim duygu ve düşüncelerimizi yansıtmamızı nasıl sağlar? Aslında mizâh, bizim hayata karşı bakış açımızı değiştirir ya da kendisi bir bakış açısıdır. Şöyle anlatayım; mizâh, bazı olaylarda olumsuz düşünceyi bir kenara atar, olumlu yanlarını ve gülünç taraflarını bulmaya odaklanır. Böylelikle, bizi olumsuz düşüncelerden uzak tutar. Aynı zamanda, bizi güldürürken bir taraftan da düşündürür. Örneğin, mizâh anlayışına sahip insanlar, genelde çabuk gülebilen, güldürebilen ya da neşeli insanlardır. Sahip olmayanlar ise genelde olumsuz düşünmeye eğilimlidirler. Çünkü onlar, olayların bazı detaylarını (gülünç ya da olumlu) bulmaya odaklanmadan direk olumsuz düşünceye yönelirler.

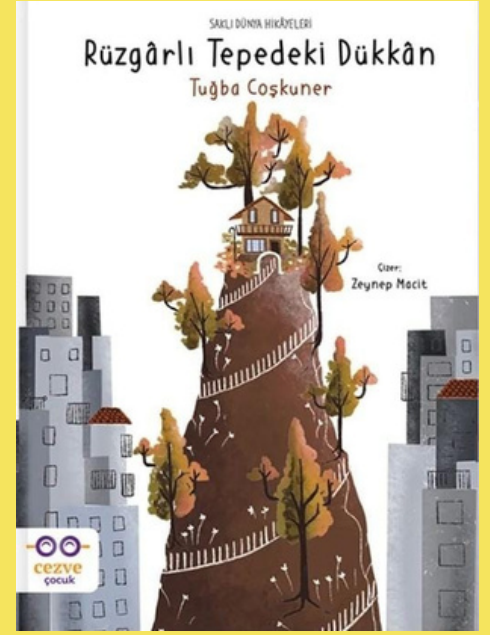
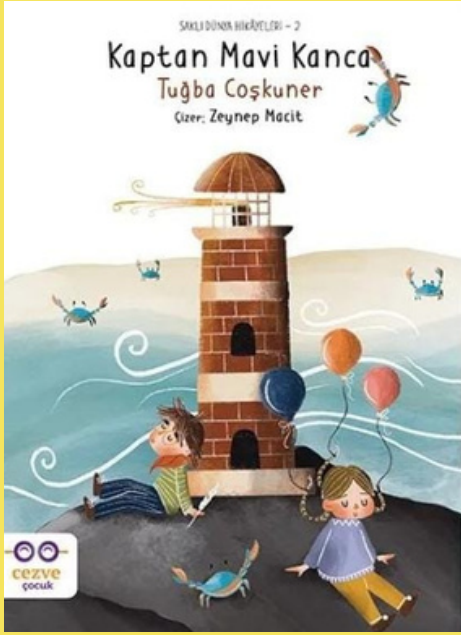
İşte bu şekilde mizâh bir bakış açısıdır. Bakış açısı hayatta mutlu ya da üzgün olmamızı etkiler. Simsiyah bir gözlük takmış olan kimse, güneşin ne kadar parlak olduğunu göremez ve sorunu hep güneşte arar. Aslında sorun güneşte değil, onun taktığı gözlükte yani takındığı bakış açısındadır. Oysa o gözlüğü çıkarmak, sadece kişiye kalmıştır. İşte bu yüzden, hayata ve olaylara bakış açımıza etki eden mizâh, psikolojimize de yansır. Görüyoruz ki esasında, gündelik hayatta ismini çok kullanmasak da varlığı bizi birebir meşgul etmese de yaşamımızın çok önemli bir parçası hâlini alabiliyor bazı kavramlar: mizâh gibi.

İLE SÖYLEŞİ

TUĞBA COŞKUNER

Her akşam aksatmadan batarak, sabah tekrar doğan güneş; bazen kaldırım kenarlarında bazen kırlarda, parklarda nakış nakış işlenmiş, olanca güzelliğine rağmen alçakgönüllülikle rengârenk süzülen çiçekler... Kâinatın her detayı mükemmel tasarlanmış canlı, cansız tüm varlıkları... Küçücük bir bebekken kucağımıza aldığımız, gözümüzün önünde büyüyerek zamanla boyumuzu bile geçen çocuklarımız ve daha yaşadığımız her ân gerçekleşen sayısız mûcizeler... Biz yetişkinlerin bu mûcizeleri sıradanlaştırmak ve zaten hakkımız olduğunu düşünmek gibi kötü huylarımız var ne yazık ki! Çok güzel bir duâ var bununla ilgili: "Allah'ım hayretimi artır! Hayretimi arttır, farkındalığımı yüksek tutmamı nasip et ki her ân karşıma çıkan bu güzellikleri görebileyim. Mutlak hakkım olduğunu düşünmeden, tüm bu verilenlerin nimet olduğunu bilip kıymetini idrak edebileyim. Tıpkı her şeyi şaşkınlık ve mutlulukla keşfeden küçük bir çocuk gibi."

Eğitimci, yazar Tuğba COŞKUNER, bu duâyı öylesine yaşam felsefesi haline getirmiş ve adeta yaşıyor ki onun rengârenk ve umut gözlüklerinin ardından nazar ettikleri; yazdığı hikâyeler, verdiği eğitimler, kitapları, hayvanlara -özellikle kedilere- olan tutkusu ve çocuklara sevdası bizleri de sımsıkı sarıp sarmalıyor. Kitaplarındaki kahramanların hayata karşı o masum şaşkınlığı ve iştahı bize de bulaşıyor. Mâcerâlarını okurken tıpkı onlar gibi gözlerimizi kocaman açtığımızı ve kalbimizin sıcacık bir sevgi ve umut dalgasıyla dolduğunu hissediyoruz. Kocaman bir muhabbetle buyurun kendisiyle söyleşimize...

İnsana dâir acılar, hayal kırıklıkları, gittikçe kıymeti bilinmeyen değerlerimiz, modern insanın türlü bağımlılıkları, doğal afetler vs. Günümüzde insanoğlunun mücadele etmek zorunda olduğu bu ve daha fazla dertler karşılığında ne yazık ki kaybettiğimiz masumiyetimiz, vefamız, birbirimize inancımız, sâfiliğimiz, en nihâyetinde kurban ettiğimiz çocuk yanımız... Sizin, çağın getirdiği bu sıkıntılara karşı endişeleriniz var mı? Çocuklar çocuk kalsın, diye bir ilkeniz var. Bunu çok iyi biliyoruz. Peki, siz sahip olduğunuz bu saf çocuk kalbi ve bakışını, bunca şeye karşı nasıl muhâfaza ediyorsunuz?

Ben çok gezsem de çok kişiyle bir araya gelsem de söyleşi salonlarından imza etkinliklerine geçsem de aslında kendi başına kalmayı seven birisiyim. Yani kendi aklımda ve kalbimde dolanmayı, yalnız kalacağım saatleri kollamayı, içe dönüklüğü kıymetli buluyorum. O yoğunluğun içerisinde kaçıp dinlediğim yegâne bir yer var: Çocukluk adası. Koordinatlarını sadece ben biliyorum. Sadece benim bildiğim küçük bir kayıkla gidiliyor oraya. O ada söylediğiniz her şeye uzak. Sakin, dingin, ıssız, neşeli, renkli, yavaş, ne üsütüyor ne terletiyor, usul usul rüzgâr esiyor. Yazarlık zaten aksiyel çok da mümkün olur mu, bilmiyorum. İnsanın bir şeylere mesâfeli kalması gerekiyor ki yazma denen eylemden istediğimiz verimi alalım.

Bir röportajınızda “Kitap, insanın eksik kalan yanını, üstelik yalnızlığını tamamlıyor,” demişsiniz. Okumaya karşı bu sevdanız ve iştahınız bu şekilde bir tamamlanma isteğiyle mi başladı? Ve bu iştahı diri tutmak için neler yapıyorsunuz?

Bu yalnızlık yukarıda bahsettiğim yalnızlıktan farklı. Okumadan evvel, bir dertle sadece siz yanıp tutuşuyorum sanıyorsunuz ama okumaya başladığınızda o derdin herkesin derdi olduğunu görebiliyorsunuz. Bu da sizi insana yaklaştırıyor, ümitvar kılıyor.

Çocuk gözüyle bakmaktan, çocuk yanınızı beslemekten bir gün vazgeçecek misiniz? Örneğin, şu yaşından sonra artık sadece yetişkinler için yazarım, diyor musunuz? Kariyerinizle ilgili uzun vâdeli planlarınız var mı?

Ben hem yetişkinler için yazıyorum hem çocuklar için. Ama daha çok çocuklara... Çocuklara daha fazla mesâî ayırıyorum. Bir gün bir şeyden vazgeçsek bu yetişkinler olur. Çocuklara yazdığım metinlerden aldığım hazzı hiçbir şeyden alamıyorum. Kariyer planı yapmıyorum. Âna odaklanmayı, o ân yapabileceğimin en iyisini yapmayı, kimseyle kendimi kıyaslamamayı önemsiyorum. Sadece her metnin bir öncekinden daha iyi olması için çabalıyorum. Gayret bizden, tevîk Allah'tan.

'Rüzgârlı Tepedeki Dükkân' isimli kitabınızın okur yorumlarında bir okuyucunuz, tüm içtenliğiyle "Bir günlüğüne Tuğba Coşkuner'in kafasının içinde yaşamayı isterdim çünkü ben bu kafayı çok seviyorum, " demiş. Peki, günlük hayatınız kurgularınızdaki gibi eğlenceli ve mizâh dolu ânlarla mı geçer yoksa Dostoyevski'nin " Acısı çok olanın gülüşü güzel olur," sözünün bir örneği misiniz?

Eksik olmasınlar, güzel dönüşler alıyorum ama kafamın içini görseler kimse içinde yaşamak istemezdi. Ben bile bazen kaçıp gitmek istiyorum. Tez canlıyım, aynı ânda bir sürü şey düşünüyorum. Bu müthiş bir kaosa sebep oluyor. Hiper odaklanma yapabildiğimi fark ettim son zamanlarda. Bu da rutin işlerimi zorlaştırıyor. Fakat günlük hayatta genelde neşeli, iyimser, çözümcü biriyim. Acı yok mu, var. Ama acıdan ziyade diğer duygulara odaklanıyorum. Bu yüzden bana, "Hep keyifli şeyler senin karşına mı çıkıyor?" diyorlar. Ben onları arıyorum, kendime çağırıyorum.

Bir yorumunuzda "Okuyucu artık 'romantik metinler'i pek tercih etmiyor," dediniz. Romantik metinden kastınız nedir? Bir de klasik olacak ama yazmaya gönül vermişlere, yazar adaylarına neler söylemek istersiniz?

Bunu çocuklar için demiş olabilirim. 13 yaş altı çocuklarda romantizmin bir karşılığı yok. Bunu illâ kadın erkek ilişkisi olarak düşünmeyin. Âh o eski sofralar, diye başlayan cümleler de romantik cümlelerdir. Çocuk kitaplarını yetişkinler alıp çocuklara okutuyor ama onları siz çocuklara yazıyorsunuz, bunu aklımızdan çıkarmamalı.

Bu edebiyatı, kimin için yaptığımızı sık sık kendimize hatırlatmalıyız. Yazmak da yazmakla öğrenilen bir şey. Dergileri yuva bilmeli, her fırsatta elimize kalem almalıyız.

En son çıkan Saklı Dünya Hikâyeleri seri kitaplarınızı her zamanki gibi severek okuduk. Tatlı anlatıma, dilinize, kurgunun güzelliğine, içerikte paylaştığınız minik bilgilerle sevimli kahramanlarınıza bayıldık. Peki, sizin en çok severek yazdığınız seri kitaplarınız mıdır birbirinden bağımsız kitaplar mı? Ayrıca seri kitap yazmanın hem okuyucu ve hem de yazar açısından olumlu olumsuz yanları nelerdir?

Ben seri yazmayı seviyorum çünkü karakterlere alışıyorum ve onlarla hemen vedalaşmak zor geliyor. Bende 'Duvarın Ardı' ve 'Palanka' kitaplarının yeri ayrıdır. Seri kitapları yayıncılar da sever çocuklar da. Sadece yazarın, hikâyenin yakıtının onu ne kadar götüreceğini kestirmesi lazım. Çok tutuldu diye kitabı boşu boşuna uzatmanın da anlamı yok. Ticarî kaygıların faturasını edebiyat ve edebiyat okuru ödememeli.

Küpeşte derginin bu ayki dosya konusu Türk Edebiyatı'nda Mizâh. Siz bu konuda neler düşünüyorsunuz? Mizâh size göre nedir? Çocuk edebiyatında mizâhın önemi ve bu alanda beğendiğiniz kalemleri sormak isteriz.

Biz ağlayamadığımız şeyleri de korktuğumuz şeyleri de üstesinden gelmek istediğimiz şeyleri de mizâhla anlatıyoruz. Mizâh bana göre bir terapi ve sağaltım yöntemi.

Behiç Ak, Özkan Öze, Recep Bilal Aksu, Melih Tuğtağ gibi isimler bu alanda güzel örneklerdendir.

Küpeşte, bildiğiniz üzere daha önce yazarlık atölyenize katılan arkadaşlarımızın özveri ve destekleriyle aynı zamanda sizin vesilenizle kurduğumuz ve yaklaşık iki buçuk yıldır yol alan bir e-dergi. İlk sorumuzda sözünü ettiğimiz zorluklara karşı kitaba ve kaleme tutunmaya gayret ediyoruz. Âdetimiz olduğu üzere size de sormak isteriz: Hayattaki küpeşteniz nedir?

Böyle bir birliktelik ve röportaj daveti beni çok onurlandırdı, öncelikle bunun için teşekkür ederim. Ben samimiyete, kitaplara, çocuklara ve doğaya tutunuyorum. Bazen ellerim gevşiyor, hemen karamsarlığa ve boşluğa sürükleniyorum. Bunlara sınımsız sarılıyorum.

Söyleşi teklifimizi kabul ettiğiniz ve içtenliğiniz için çok teşekkür ederiz.

SÖYLEŞİ;

Serpil Özlem UÇAR

UNUTMADIK...

GEÇEN SEKSEN GÜN

SULTAN BABALIK GÜMÜŞ

Arz; büyük bir sınavdan geçerken kelimelerin kifâyetsiz kaldığı, havsalanın almadığı, yalvarmanın ve şükrün bir arada yaşandığı tarifsiz zaman dilimlerinden geçtik. Tüm insanlığın eşit koşullar altında olmasa da acıda nasıl eşitlendiğimizi gördük. Birlik ve beraberlik ile paylaşmanın ne olduğunu derinden hissettiğimiz böylesi sarsıcı dönemlerde, bir kere daha anladık ki arada kilometreler olsa da köklerimizin derinliği öyle güçlü ki ne kadar budanırsa budansın uzar, yine birbirimizi buluruz. Tüm zorluğu göğüsler ve yeniden diriliriz. Üzerinden yaklaşık seksen gün geçti ve bizler ferdî olarak da dergi âilesi olarak da unutmadık. Tıpkı; şanlı tarihimizi, asırlardır süren, kan bağına ihtiyaç duymadan bizi kardeş yapan birliğimizi unutmadığımız gibi. Unutmayacağız...

UNUTMADIK...

UNUTMADIK (DEĞİL Mİ?)

REYHAN KARAKABAK YILMAZ

Bir sabah hatta gece diyebileceğimiz sabahlıkta bir sabah... Gözlerimizi müthiş ve tarifsiz bir acı ve çaresizlikte açtık. Ne olduğunu anlayana kadar bile bir sürü şey oldu. Binlerce annemiz, babamız, kardeşimiz, çocuğumuz yani âilemiz oldu bir sabah. Fakat bu öyle bir olma ki sonu yok olmaya yüz tuttu. Hiç diken çiğnemedim ama sanki çiğnemişim de ağzımı kanata kanata, kesif bir tat bıraka bıraka sessiz çığlıklarla avazım çıktığı kadar haykırıyormuşum ama kimse duymuyorsun gibi bir histi. Elim kolum bağlı olmak şöyle dursun sanki üzerine bir de düğümler atılmıştı. Her çığlık duymasam da kulağımda çınlıyor, her gözyaşı kalbime dökülüyordu görmesem de. Birdik. Bizdik. Aynı toprağın kumundan, aynı çatının beraberliğindendik. Nasıl olmasın?

Duâlara sarıldık; düğümleri, düğümlerin atıldığı o halatları yakarışlarla açtık. Merhem bildik de sürdük her çabayı. Her bir kurtuluş haberi hayatımızın en güzel haberine dönüştü.

Önceleri çok sarsıldık. Bedenlerimizi olduğu yerde bıraktı da günlerce, haftalarca oralarda dolaştı ruhlarımız. Sonra... Sonra alışmaya başladık. Acıya, çaresizliğe, bizi bunların ittiği duâ ve yakarışlara. Hiç alışamayacakların içinde alışmaya utana utana.

Bunca zamandan ve olanlarla hâlâ biriz. Hâlâ biziz. Hep birlikteyiz. Aynı toprağın kumundanız hâlâ ve hâlâ aynı çatının altındayız. Aynı geminin içinde... Bitmeyecek bir acı, dinmeyecek bir sızı bıraktı bu yara bizde. Her "anne", "baba", "oğlum", "kızım", "eşim" sözüne gizlendi bu dert ebediyete kadar. Nerdeyse üç ay geçti üzerinden. Şimdi, şu ânda, hâlâ bizden bir medet bekleyen hatta bekleyenler var, oralarda. Unutmadık, değil mi?